

**”Tuntuu, että siihen osallisuustyöhön ... ei siihen
koskaan oo riittävästi aikaa.”**

Kaupunkisuunnittelua osallistamisen ja kokemuksellisuuden kehyksissä

Anna Chukhina

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, etnologia

Historian, kulttuurien ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2026

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, etnologia

Anna Chukhina

”Tuntuu, että siihen osallisuustyöhön ... ei siihen koskaan oo riittävästi aikaa.” –

Kaupunkisuunnittelua osallistamisen ja kokemuksellisuuden kehyksissä

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä 26, liitteiden sivumäärä 1

Tämän kandidaatintutkielman aiheena on osallistaminen ja kokemuksellisuus kaupunkisuunnittelun kontekstissa. Lähestyn aihetta kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden näkemysten avulla, ja pyrin näitä näkemyksiä teemoittelemalla selvittämään, millaisten näkökulmien kautta asiantuntijat käsittelevät osallistamista ja kokemuksellisuutta. Tutkimukseni ankkuroituu humanistiseen kaupunkitutkimukseen. Käsitän kaupungin tässä tutkimuksessa kokemuksellisena, kulttuurisidonnaisena ja sosiaalisena tilana, johon kaupunkilaiset vaikuttavat muun muassa muokaten ja tuottaen kaupunkitilaa.

Tutkimukseni primääriaineisto koostuu kolmesta tekemästani asiantuntijahaastattelusta. Haastattelin kaupunkisuunnittelun asiantuntijoita, jotka työskentelevät erilaisissa työrooleissa ja omaavat erilaiset koulutustaustat. Analysoin puolistrukturoituja haastatteluita sisällönanalyysin avulla ja teemoittelin aineistoa keskeisten käsitteiden valossa. Tutkimuskirjallisuus tuki esille nostamiani teemoja ja tarjosi kiinnostavia näkökulmia niiden käsittelyyn. Erityisen hedelmällisiä lähteitä olivat tutkimukseni kannalta *Humanistinen kaupunkitutkimus* -kokoomateoksen (2021) johdantokappale sekä Mattilan ym. (2022) artikkeli “Ethnographic Knowledge in Urban Planning – Bridging the Gap between Theories of Knowledge-Based and Communicative Planning”. Erityisesti jälkimmäinen artikkeli auttoi ankkuroimaan tutkimukseni kulttuurien tutkimuksen kentälle. Anna Hyödynmaan tutkimus *Demokratian leikkikentällä - Osallistava suunnittelu hallinnon ja demokratian murroksessa* toimi myös antoisana lähteenä laajentaessa ymmärrystäni osallistamisen merkityksistä.

Tutkimukseni avulla selvitin, että haastatteleman kaupunkisuunnittelun asiantuntijat lähestyvät osallistamista ja kokemuksellisuutta omista lähtökohdistaan käsin. Näkökulmat ja käsitykset, joita asiantuntijat käsittelevät haastatteluissaan, kumpuavat asiantuntijan omista kokemuksista, työtehtävistä ja mielenkiinnonkohteista. Keskeisimpiä teemoja, joiden avulla osallistamista ja kokemuksellisuutta käsiteltiin, olivat kokemuksellisuuden subjektiivisuus, osallistamista ja kokemuksellisuutta rajoittavat tai vaikeuttavat tekijät sekä erilaiset osallistamismenetelmät. Lisäksi haastateltavat kertoivat tulevaisuuskuvistaan. Keskeisimpinä tekijöinä kaupunkisuunnittelun tulevaisuudessa nähtiin ilmastonmuutos ja digitaalisuus. Osallistamisen tulevaisuutta pohtiessa asiantuntijat nostivat esiin osallistamisen vakiintumisen kaupunkisuunnittelussa, asiantuntijuuden moninaisuuden tärkeyden sekä uusien tietojärjestelmien tarpeellisuuden.

Avainsanat: kaupunkisuunnittelu, kaupunkitila, osallistaminen, kokemuksellisuus, kokemustieto

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen taustaa	5
1.2	Tutkimuskysymykset	6
1.3	Aikaisempi tutkimus	6
2	Teoreettinen viitekehys ja metologia	8
2.1	Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet	8
2.2	Aineisto ja analyysimenetelmät	10
2.3	Eettiset kysymykset	11
3	Analyysi	12
3.1	Osallistaminen kaupunkisuunnittelussa	12
3.1.1	Etnografisten menetelmien hyödyntäminen	12
3.1.2	Kaupunkilaisten kokemusten subjektiivisuus	14
3.1.3	Resurssien puute osallistamisen esteenä	16
3.1.4	Kaupunkitilan toiminnallisuus ja kokemuksellisuus	17
3.1.5	Asiantuntija ja kaupunkilainen	18
3.2	Tulevaisuuskuvat	19
3.2.1	Kaupunkisuunnittelun tulevaisuus	19
3.2.2	Osallistamisen tulevaisuus	21
4	Johtopäätökset	23
	Lähteet	25
	Liitteet	28
	Liite 1. Haastattelurunko	28

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa

Humanistinen kaupunkitutkimus tunnistaa kaupungin monikerroksellisuuden ja keskittyy tilan ja materian lisäksi tutkimaan kaupunkia esimerkiksi kokemuksellisuuden, muistin ja ajallisuuden kehyksissä (Vahtikari ym. 2021, 12–14). Muista kaupunkitutkimuksen tutkimussuunnista poiketen humanistinen kaupunkitutkimus nostaa keskiöön kaupunkilaiset ja lähestyy tutkittavien elämää kaupungissa. Tutkimussuunnan kehyksissä jäsennetään muun muassa kaupunkilaisten arkea, toimintaa ja rutiineja sekä heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan. (Vahtikari ym. 2021, 9, 11.)

Kaupunkilaisten kokemuksellisuutta tutkiessa on ominaista käyttää laadullisia menetelmiä, joiden avulla tutkija keskittyy aineiston tuottamiseen, sen analysoimiseen ja merkitysten etsimiseen (esim. Olsson, Rinne ja Suoparjärvi 2021, 35). Esimerkiksi aistietnografia on tutkimusprosessi, jonka tarkoituksena on tuottaa tutkimusaineistoksi sellaista tietoa, jonka avulla kokemuksellisuutta voidaan lähestyä (Koskinen-Koivisto ja Lehtovaara 2022, 236–237). Koska yksilön identiteetin monimuotoisuuden hänen tapansa ymmärtää ja kokea kaupunkia, on tärkeää kerätä kokemustietoa eri käyttäjäryhmiltä eriävien kokemusten tunnistamiseksi (Vahtikari ym. 2021, 14–15; Hanan ja Carhart 2025, 1–2).

Tutkimusta on kuitenkin tehty kaupunkilaisten kokemuksellisuuden lisäksi myös kaupunkisuunnittelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia tutkiakseen (ks. esim. Bäcklund 2009, 45–46; Niitamo 2016). Asiantuntijoihin ja viranomaisiin keskittyvän tutkimuksen avulla voidaan selvittää, miten ne toimijat, jotka suunnittelevat ja mahdollistavat kaupunkitilaa, jäsentävät kokemuksellisuutta ja sen merkitystä suunnittelun puitteissa (ks. Enges ym. 2015, 133).

Mahdollisuus osallistumiseen on demokraattisen valtiojärjestyksen yksi edellytyksistä (Hyödynmaa 2016, 1, 22). Kaupunkilaisten osallistaminen kaupunkisuunnitteluun on vuodesta 1999 määritelty Suomen laissa välttämättömäksi osaksi suunnitteluprosesseja (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999). Kaupunkisuunnittelun viranomaisten tulisi lain mukaan huolehtia, että kaupunkilaisten näkemykset tulevat kuulluiksi ja asianosaisten mielipiteet otetaan huomioon sekä suunnitteluprosesseissa että muutosten valmistelussa. Kulttuurien tutkimuksen kentällä kuitenkin painotetaan, että osallistamisen äärellä olisi tärkeä

ymmärtää kokemuksellisuuden, aistillisuuden sekä arjen rutiinien merkityksiä (Mattila ym. 2022, 11–13).

1.2 Tutkimuskysymykset

Lähestyn kysymystä kaupunkisuunnittelun prosesseihin vaikuttavasta osallistamistarpeesta haastattemieni kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden näkemysten pohjalta. Jäsentelen haastateltavien ajatuksia esille nousseiden teemojen avulla ja vertailen heidän näkemyksiään toisiinsa. Tutkimuksen tavoitteena on rakentaa käsitystä siitä, minkä teemojen kautta asiantuntijat lähestyvät lakisääteistä osallistamistarvetta ja toisaalta kaupunkilaisten kokemuksia. Tarkastelen myös haastateltavien tulevaisuuskuvia, jotka osaltaan heijastavat osallistavan kaupunkisuunnittelun tämänhetkisiä ongelmakohtia.

Tutkimuskysymyksenäni on:

- Miten asiantuntijat jäsentävät osallistamista ja kokemuksellisuutta osana kaupunkisuunnittelua?

Vastaamalla tutkimuskysymykseen tuotan tietoa kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden näkemyksistä. Selvitän, minkälaisia merkityksiä asiantuntijat antavat kokemuksellisuudelle tuottaen relevanttia tutkimustietoa humanistisen kaupunkitutkimuksen kentälle. Keskittymällä myös tulevaisuuteen nostan keskustelunaiheeksi sellaiset ongelmat, joihin haastateltavat suunnittelevat tai kaipaavat muutosta. Tulevaisuuskuvia käsittelemällä tuon siis myös esiin, mihin asioihin asiantuntijat pyrkivät tulevaisuudessa keskittymään.

1.3 Aikaisempi tutkimus

Tila on noussut kulttuurien tutkimuksen kentällä tutkimuskohteeksi vasta 1990-luvulla (Enges 2015, 133). Kaupunkeja on kuitenkin tutkittu jo 1950-luvulta saakka, ja suomalaisen kaupunkikansatieteen pioneerina pidetäänkin suomalaisen yhteiskunnan ja kaupunkielämän murrosta tutkivaa Ilmar Talvea (Virtanen 2012, 4). Talve keskittyi paikan, ajan ja sosiaalisen sidonnaisuuden aspekteihin, mutta hänen – ja muiden kaupunkija tutkineiden – tutkimukset pohjautuivat 1950-luvulla erityisesti yksittäisten alueiden, rakennusten tai katujen tutkintaan (esim. Enges 2015, 139).

1980-luvulla kaupunkitutkimus sai kuitenkin uusia näkökulmia. Maantieteessä tapahtuneen kulttuurisen käänteen ansiosta humanismi sai jalansijaa kaupunkitutkimuksessa. Vähitellen

arjen, kokemuksellisuuden ja aistillisuuden näkökulmat kietoutuivat osaksi kulttuurien tutkimuksen kentälle asettuvaa kaupunkitutkimusta. (Enges 2015, 133, 139) Etnologian kontekstissa tarkastelun kohteeksi nousivat kokemukset ja niiden subjektiivisuus sekä käyttäjäryhmien eriävät mahdollisuudet käyttää tilaa.

Kaupungin ja kokemuksellisuuden sidosten tutkiminen ei siis ole kulttuurien tutkimukselle vierasta. Nykypäivänä tutkimuksen kohteeksi ovat nousseet myös kaupunkikehittämistä ja -suunnittelua koskettavat teemat. Mattila ym. (2022) kirjoittavat artikkelissaan “Ethnographic Knowledge in Urban Planning – Bridging the Gap between the Theories of Knowledge-Based and Communicative Planning” etnografisten menetelmien hyödyntämisestä osana kaupunkisuunnittelun prosesseja. Kirjoittajat pohtivat myös suunnittelijoiden puutteellista ymmärrystä kokemuksellisuuden merkityksistä ja esittävät etnografisten menetelmien käyttöönottoa ratkaisuna. Artikkelin avulla ankkuroimaan tutkimukseni kulttuurien tutkimuksen kentälle käsitellessään kokemustiedon yhdistämistä osaksi kaupunkisuunnittelun prosesseja.

Tutkimusaiheeni kannalta oli oivallista tutustua Annaliina Niitamon (2015) tutkielmaan *Osallistaminen kaupunkisuunnittelussa*. Niitamo haastattelee osana tutkimustaan Jätkäsaaren rakennusprojektin asiantuntijoita ja pyrkii haastatteluiden myötä arvioimaan, miten asiantuntijat paikantuvat lakisääteisiin osallistamisprosesseihin. Koska Niitamon tutkimuskohteena ovat minun tutkimukseni tapaan kaupunkisuunnittelun asiantuntijat, on Niitamon tutkimuksen tuloksien tarkastelu antoisaa.

Osallisuuden ja demokratian suhteesta kirjoittaa muun muassa Anna Hyödynmaa (2016) tutkielmassaan *Demokratian leikkikentällä: Osallistava suunnittelu hallinnon ja demokratian murroksessa*. Hyödynmaa toteaa, että sidos osallistumisen ja toimivan demokratian välillä vallitsee modernin demokratian edellyttäessä kansalaisten osallistumista päätöksentekoon (Hyödynmaa 2016, 1, 22). Hyödynmaan tutkimukseen tutustuminen tuki ymmärrystäni yhteiskuntien pyrkimyksestä vahvistaa demokratiaa osallistamisprosessien avulla. Lisäksi Hyödynmaan tutkimuksessa määritellään osallisuutta ja osallistamista osana suunnitteluprosesseja.

2 Teorettinen viitekehys ja metologia

2.1 Teorettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

Tutkimukseni teoreettisena viitekehysenä toimii humanistinen kaupunkitutkimus, jonka avulla ankkuroin tutkimukseni kulttuurien tutkimuksen kentälle. Tanja Vahtikarin ym. (2021) toimittama teos *Humanistinen kaupunkitutkimus* nähdään tutkimussuunnan avainteosena sen kootessaan kaupunkia käsitteleviä artikkeleita humanistisilta tieteenaloilta. Humanistista kaupunkitutkimusta kuvataankin monitieteelliseksi tutkimussuunnaksi, jonka valossa kaupunki ymmärretään fyysisen tilan lisäksi sosiaalisena ja kulttuurisena toimijana. Tutkimussuunnan kehyksissä kaupunkia tutkitaan kokemuksellisena, muuttavana, toiminnallisena ja ohjaavana tilana. Kaupunki vaikuttaa kaupunkilaisiin ja kaupunkilaiset vaikuttavat kaupunkiin. (Enges ym. 2015, 133–138; Vahtikari ym. 2021.)

Tutkimukseni tavoitteena on lähestyä kaupunkisuunnittelua kulttuurien tutkimuksen näkökulmasta. Humanistisen kaupunkitutkimuksen puitteissa tukeudun etnologiseen kaupunkitutkimukseen, joka tarkentaa kaupungissa eletävän arjen ja siihen liittyvän kokemuksellisuuden merkitystä. Etnologian tutkimuskirjallisuuteen perehtyminen mahdollistaa kokemuksellisuuden merkitysten ymmärryksen ja auttaa soveltamaan kokemustiedon mahdollisuuksia kaupunkisuunnittelun kontekstissa.

Tutkimukseni keskeisiä käsitteitä ovat kaupunkisuunnittelu, kaupunkitila, kokemuksellisuus ja osallisuus, osallistuminen sekä osallistaminen. Kaupunkisuunnittelulla viitataan tutkimuksessani prosessiin, jonka puitteissa kaupungin maata käytetään. Kaupunkisuunnittelu on monen eri tahon yhteistyön tuotos, ja keskeisimpiä toimijoita ovat kaavoitusarkkitehdit ja -insinöörit, liikenne- ja ympäristötekniikkainsinöörit sekä talous- ja yhteiskuntatieteilijät. Suunnitteluprosesseissa on oleellista kiinnittää huomiota niihin intressiryhmiin, joihin suunnittelu tai tulevat kokonaisuudet tulevat vaikuttamaan ja siksi osallistaminen voidaan tulkita osaksi kaupunkisuunnittelua. (TEPA-termipankki 2025.)

”Tila voidaan ymmärtää paitsi fyysisenä tilana myös merkityksiä saavana sijaintina, paikkana, jonka kokeminen riippuu sen ja havainnoitsijan välisestä suhteesta” (Enges ym. 2015, 133). Tämä kuvaus on mielestäni osuva myös kaupunkitilaa määriteltäessä. Kaupunkitila on sidoksissa muutokseen, arkeen ja kokemukseen ja sen tulkitsemiseen vaikuttavat kokijan omat lähtökohdat. Kaupunkitilan käyttöä ohjaavat kuitenkin näkemyserojen lisäksi myös

säännöt, lait ja tavat (Kilpeläinen 2024, 101, 104). Kaupunkitila voi muun tilan tapaan olla julkinen, puolijulkinen tai yksityinen ja omata siten eriäviä merkityksiä ja rajoituksia (Neuvonen 2017, 201). Kaupunkiympäristössä rakentaminen on tyypillisesti tiivistä, ja siksi myös kaupunkitilan fyysiset elementit ja arkkitehtuuriset ratkaisut toimivat tilassa ohjaavina, estävinä ja mahdollistavina tekijöinä. (Enges ym. 2015, 138.)

Osallisuus on käsitteenä laaja ja moniulotteinen. Isolan ym. (2017) kirjoittamassa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa työpaperissa *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa* kirjoittajat tunnistavat termin määrittelyyn liittyvät haasteet. Isola ym. tulkitsevat osallisuuden tarkoittavan kontekstista riippuen niin liittymistä (*involvement*), kuulumista (*belonginess*) ja yhteisöllisyyttä (*togetherness*) kuin osallistumista (*participation*), mukaan ottamista (*inclusion*), vaikuttamista (*representation*) ja demokratiaa. Tiivistäen voidaan tulkita, että osallisuus tarkoittaa kansalaisten aktiivista osallistumista yhteiskuntaa koskeviin asioihin ja kokemusta kuulumisesta sekä mahdollisuudesta ”vaikuttaa omaan elämään ja yhteisöön”. (Isola ym. 2017, 3; Hyödynmaa 2016, 22; TEPA-termipankki 2025.) Tutkimukseni kontekstissa osallisuus tarkoittaa eritoten kansalaisten *osallistumista* kaupunkisuunnitteluun ja *vaikuttamista* siihen liittyvään päätöksentekoon. Tunnistan kuitenkin, että myös oman tutkimukseni kohdalla osallisuuden määritelmä on luonteeltaan laaja. Tämä johtuu muun muassa siitä, että haastattelemani asiantuntijat määrittelevät osallisuutta omista lähtökohdistaan käsin.

Osallistaminen vaatii kansalaisten osallistumista ja osallistuminen taas rakentaa osallisuutta. Siksi tulkitse osallisuuden toimivan eräänlaisena sateenvarjokäsitteenä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaiseman työpaperin kirjoittajat kuitenkin painottavat, että osallisuuden ymmärtämistä osallistumisena on kritisoitu. (Isola ym. 2017, 3.) Myös osallistamisen käsite on tutkimukseni keskiössä ja sen lähtökohdat kumpuavat institutionaalisesta tarpeesta osallistaa. Osallistamisen tavoitteena on kansalaisten mukaan ottaminen ja heidän ajatusten kuuleminen. Osallistuminen osallistamismenetelmien puitteissa ei kuitenkaan aina ole kansalaislähtöistä vaan enemmän jonkin tahon tarpeesta kumpuavaa. (Hyödynmaa 2016, 27.) Tutkimukseni kontekstissa osallistamista tarkastellaan toimintana, jonka tavoitteena on kuulla ja ymmärtää kaupunkilaisia sekä heidän kokemuksiaan. Kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden voidaan tulkita käyttävän osallistamismekanismeja muun muassa vahvistaakseen yhteisön vaikutusta omaan elinympäristöönsä (ks. Hyödynmaa 2016, 15).

Kokemuksellisuus on osallisuuden tapaan laaja käsite, jota määrittelen kulttuurien tutkimuksen tutkimuskirjallisuuden avulla. Kokemuksellisuus viittaa yksilön tietoisuuteen ja tapaan ymmärtää sekä prosessoida häntä ympäröivää maailmaa. (Enges ym. 2015, 137.) Oman tutkimukseni kohdalla kokemuksellisuus tarkoittaa ajatuksia ja käsityksiä, jotka syntyvät kaupunkilaisen liikkeessä ja toimiessa kaupungissa sekä aistiessa ja kokiessa kaupunkitilaa. Kokemustieto tarkoittaa empiiristä eli kokemukseen perustuvaa tietoa (TEPA-termipankki 2025). Kokemustiedon merkitys kaupunkisuunnittelussa voidaan tulkita keskeiseksi, sillä osallistavan kaupunkisuunnittelun yhtenä tavoitteena voidaan pitää kaupunkilaisten kokemusten tavoittamista. Kokemuksellinen tieto on henkilökohtaista ja pohjautuu siten faktuaalisen tiedon sijaan uskomuksiin ja käsityksiin, jotka rakentavat yksilölle kuvaa hänen omasta arjestaan. Useimmiten se myös ohjaa yksilön toimintaa ja vaikuttaa siten esimerkiksi siihen, miten kaupunkitilassa toimitaan, ja miten sitä käytetään. (Bäcklund 2009, 44.)

2.2 Aineisto ja analyysimenetelmät

Tutkimukseni primääriaineisto koostuu kolmesta asiantuntijahaastattelusta, jotka olen toteuttanut itse. Asiantuntijat työskentelevät kaupunkisuunnittelun parissa eri työtehtävissä ja ovat siten mielenkiintoisia haastateltavia. Haastattelemani kaupunkisuunnittelun asiantuntijat lähestyivät haastattelukysymyksiä omista lähtökohdistaan käsin keskittyen erityisesti itselle tuttuihin tai merkityksellisiin teemoihin. Alustava haastattelurunko (liite 1.) oli jokaisen haastateltavan kohdalla sama, mutta esitin haastattelutilanteissa myös lisäkysymyksiä, jotka ohjasivat käsittelemään esille nousseita teemoja tarkemmin.

Haastattelin osana tutkimusta nimenomaan asiantuntijoita saadakseni kuvan siitä, millä tavoin he jäsentävät, mahdollistavat ja tuottavat osallisuutta suhteessa kaupunkisuunnitteluun. Asiantuntijahaastattelut olivat puolistrukturoituja ja antoivat näin tilaa vapaalle keskustelulle (Hyvärinen, Suoninen ja Vuori 2021). Haastattelun puolistrukturoidun luonteen ansiosta asiantuntijat saivat tilaa kertoa kaupunkisuunnittelusta omia lähestymistapoja ja termejä käyttäen. Osa haastattelukysymyksistä kosketti nimenomaan osallisuuden ja kokemuksellisuuden teemoja, mutta koska olin lähettänyt kysymykset haastateltaville jo etukäteen, osallisuutta ja kokemuksellisuutta koskevat näkemykset tulivat osittain ilmi jo haastattelun alkupuolella.

Lähestyin primääriaineistoani sisällönanalyysin avulla. Jo aineistoa litteroidessa huomasin, että osa teemoista toistui useammassa haastattelussa. Litteroinnin jälkeen aloitin aineiston perusteellisen teemoittelun. Teemoittelu helpotti myös tutkimukseni rungon suunnittelua, ja toistuvien teemojen yhteydessä tavoitin myös tutkimukseni keskeiset käsitteet. Tarkastelin aineistossa toistuvia teemoja ja keskeisiä käsitteitä tutkimuskirjallisuuden valossa, ja pyrin jäsentämään asiantuntijoiden näkemyksiä niiden varaan. (Juhila 2021.)

2.3 Eettiset kysymykset

Tutkimukseni aineisto koostuu itse tekemistäni haastatteluista, joissa asiantuntijat kertovat virkaansa liittyvistä asioista. Näin ollen eettisten kysymysten tiedostaminen ja niiden käsittely on oleellinen osa tutkimustani. Olen sitoutunut käsittelemään haastatteluaineistoa tietoturvallisesti koko prosessin ajan ja tällä tavoin minimoimaan haastateltaville aiheutuvat haitat. Tietosuojan kannalta on myös oleellista huomioida, etteivät tiedot joudu kenenkään muun käsiin. (Kuula 2011, 127.)

Keskeinen eettinen ulottuvuus liittyy haastateltavien henkilötietojen suojaamiseen. Tulkitsen, että suorien ja epäsuorien tunnisteiden suojaaminen on tutkimukseni tapauksessa erityisen tärkeää asiantuntijoiden asemien suojaamiseksi. Haastateltavien yksityisyyttä kunnioittaakseni ja henkilötietoja suojatakseni olen päättänyt anonymisoida aineiston. Tutkimuksessa ei tule ilmi asiantuntijoiden henkilötietoja tai työpaikkoja, ja olen päättänyt puhua haastateltavistani yleistävästi kaupunkisuunnittelun asiantuntijoina minimoidakseni tunnistumisen riskit (Kuula 2011, 128–129, 132). Viittaa haastateltaviin tutkimuksessani nimikkeillä Haastateltava 1, Haastateltava 2 ja Haastateltava 3 tai joissain tapauksissa lyhyemmin H1, H2 ja H3.

Toinen eettinen kysymys liittyy aineiston ja havaintojen todenmukaiseen esittämiseen. Tutkimustiedon esilletuomisen yhteydessä on oleellista keskittyä siihen, ettei tutkimustieto vääristy tutkijan esittämistavan takia. Vääristely voi tarkoittaa tässä tapauksessa myös tutkimustietojen perusteetonta valikointia tai olennaisten tutkimustulosten esittämättä jättämistä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 16–17.) Sitoudun koko tutkimuksen ajan tutkimustiedon todenmukaiseen esittämiseen. Lisäksi haluan painottaa, että tutkimus käsittelee kolmen haastattelemani asiantuntijan näkemyksiä eikä pyri muodostamaan yleistävää kuvaa kaupunkisuunnittelun asiantuntijoiden näkemyksistä.

3 Analyysi

Jo aineistonkeruun yhteydessä huomasi, että haastateltavien esiin nostamat näkökulmat eroavat toisistaan. Vaikka haastattelurunko oli jokaisen asiantuntijan kohdalla sama, haastateltavat lähestyivät kysymyksiä eri lähtökohdista. Yksi analyysin tavoitteista oli laittaa asiantuntijoiden näkemykset keskustelemaan keskenään, mutta koska esille nousseet teemat eivät toistuneet jokaisen haastateltavan kohdalla, keskityn jäsentelemään asiantuntijoiden esille tuomia teemoja suhteessa osallistamisen ja kokemuksellisuuden käsitteisiin sekä tutkimuskirjallisuuteen.

3.1 Osallistaminen kaupunkisuunnittelussa

3.1.1 Etnografisten menetelmien hyödyntäminen

Mattila ym. esittävät artikkelissaan, että paikallinen tieto¹ ja kaupunkilaisten kokemuksellisuus tulisi huomioida kaupunkisuunnittelussa entistä paremmin. Kirjoittajat painottavat artikkelissa, että kulttuurien tutkimukselle ominaisen etnografisen tutkimuksen avulla kaupunkisuunnittelijat saisivat paremman kuvan kaupunkilaisten arjesta. Tämä mahdollistaisi sellaisten kaupunkitilojen suunnittelun, jotka todella huomioivat erilaiset käyttäjäryhmät ja palvelevat kaupunkilaisten tarpeita. (Mattila ym. 2022, 13.)

Etnografisten tutkimusmenetelmien yhdistäminen osaksi osallistamisprosesseja mahdollistaisi kaupunkilaisten subjektiivisten kokemusten esille nostamisen (ks. Luku 3.1.2). Kokemusten subjektiivisuuden tunnistaminen on tärkeää, sillä pelkkien lakisääteisten osallistamismenetelmien hyödyntäminen voi tarjota pinnallista ja yksipuolista kuvaa osallistuneiden kaupunkilaisten kokemuksellisuudesta. (Mattila ym. 2022.) Haastattelemi asiantuntijat tunnistavat, että osallistamistilaisuuksiin osallistuvat useimmiten kaupunkiaktiivit ja ajallisia resursseja omaavat kaupunkilaiset. Lisäksi Haastateltava 2 kuvailee, että voimakkaat mielipiteet saattavat hiljentää muiden kaupunkilaisten ajatuksia.

Monesti saadaan ne kaupunkiaktiivit sinne, jotka aktiivisesti seuraa koko kaupungin kehitystä ja vastailee. Osallistuu tosi ahkerasti. Sitten monesti

---

¹ Paikallisella tiedolla tarkoitetaan tässä kontekstissa tietyn alueen asukkaiden kokemusperäistä tietoa, joka voi vaikuttaa kaupunkisuunnittelun prosesseihin esimerkiksi parantaen vuorovaikutteisuutta ja osallistamista (Markkula ym. 2020, 145–146).

hankalammin tavoitettavia segmenttejä on lapset, nuoret, lapsiperheet. Aika voi olla haastava – heitä on vaikea tavoittaa. (H1)

Se ehkä mikä on haasteena tossa osallisuudessa, että siinä tavallaan korostuu sellaset äänekkäimmät äänet. Ihan konkreettisesti, jos on joku asukasilta niin sitten jos siellä on jollain tosi voimakas mielipide niin se saattaa vähän jyrätä ne muut alleen. (H2)

Myös Mattila ym. tunnistavat, että kaupunkilaisten resurssit ja elämäntyyli vaikuttavat heidän mahdollisuuksiinsa osallistua kaupunkisuunnitteluun. Kirjoittajat painottavat, että etnografisten menetelmien, kuten esimerkiksi haastatteluiden tai aistikävelyiden avulla, vuorovaikutteinen suunnitteluprosessi saavuttaisi laajemman kuvan paikallisesta tiedosta. (Mattila ym. 2022, 14.) Haastateltava 3 kuitenkin nostaa esiin, että myös kyselymenetelmän avulla voidaan tavoittaa erilaisia ihmisryhmiä. Kyselyyn vastaaminen on myös saavutettavuuden kannalta oivallinen osallistamismenetelmä, ja Haastateltava 3 huomioikin, että: ”jos on lähtökohtana [...] että tässä tehdään kävelyhaastatteluja, niin silloinhan sinne osallistuu ihmisiä, jotka ovat tervejalokaisia ja pystyvät kävelemään, että siinä jää sitten tämmöiset pienemmät ryhmät pois.”

Osallistamista ja vuorovaikutteisia suunnitteluprosesseja koskevassa laissa ei määritellä tarkkaan osallistamisen tavoitteita (ks. Bäcklund 2009, 42). Laissa määritellään, että asianomaisille on taattava ”mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta”. Lisäksi laissa kerrotaan, että osallistumis- ja arviointisuunnitelman tulee olla riittävä ja toteuttamiskelpoinen. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.) Osallistamisen merkitys ja tarve on siis tunnistettu, mutta osallistamisen tarkoitus ja tavoitteet ovat projekti- tai hankekohtaisia. Jokaisen tilanteen kohdalla tulisi tarkkaan määritellä, miksi kaupunkilaisia olisi kyseisessä vaiheessa syytä osallistaa, ja minkälaista tietoa osallistamisella tavoitellaan. Tämä liittyy osaltaan myös resurssien oikeanlaiseen kohdistamiseen ja hyödyttömien osallistamistilanteiden välttämiseen (ks. 3.1.3).

Haastattelemani asiantuntijat tunnistavat, että osallistamismenetelmät valinta riippuu intressiryhmästä, jota kussakin tilanteessa on tarpeellista kuulla. ”Se on niin voimakkaasti (sidoksissa) siihen, että mitä halutaan saavuttaa osallistamisella [...] se niinku parhaan metodin valinta”, toteaa Haastateltava 1. Lakisääteisten kaavakuulemisten ja kyselyiden lisäksi myös etnografisten menetelmien hyödyntäminen nousee jokaisessa haastattelussa

esiin. (H1, H2, H3.) Samalla asiantuntijat kuitenkin pohtivat riittävän kattavan aineiston saavuttamisen haasteellisuutta.

Ainahan tässä on niin monenlaisia kysymyksiä, että saisi semmosen kattavan otannan. Se ei ole enää niin yksinkertaista. (H3)

Se, että saataisi laajennettua sitä joukkoa, jotka osallistuu niin se on sellanen ikuisuusongelma tavallaan kaupunkisuunnittelussa, tässä osallisuustutkimuksessa ja -keskustelussa. (H2)

Kaupunkilaisten osallistaminen suunnitteluun ja päätöksentekoon on laissa määritelty osaksi kaupunkisuunnittelun prosesseja (ks. Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999). Kaikkien intressiryhmien kuuleminen ja osallistaminen on kuitenkin haastavaa niin asiantuntijan kuin kaupunkilaisten rajallisten resurssien vuoksi (ks. Luku 3.1.3). Kaupunkilaisten osallistumista voivat rajoittaa esimerkiksi rajoittunut digitaalinen osaaminen tai liikuntarajoite. Lisäksi kaupunkilaisten ajallisilla resursseilla on vaikutusta. Mahdollisuus osallistua kaupunkisuunnitteluun olisi kuitenkin lähtökohtaisesti taattava kaikille, ja erilaisten osallistamismenetelmien käyttöönotto voisi laajentaa osallistuvien kaupunkilaisten moninaisuutta.

3.1.2 Kaupunkilaisten kokemusten subjektiivisuus

Kokemuksellisuuden voidaan tulkita olevan subjektiivista sen rakentuessa yksilön henkilökohtaisten aistillisten ja kehollisten kokemusten varaan (Enges ym. 2015, 133–135). Myös ympäristön vaikutusten voidaan tällöin tulkita subjektiivisiksi (ks. Enges ym. 2015, 137). Yksilön lähtökohdat vaikuttavat hänen kokemuksellisuuteensa samassa kulttuuristen, paikallisten ja ajallisten tekijöiden kanssa. Jokainen kaupunkilainen kokee tilan omista lähtökohdistaan käsin ja kokemusten muodostumiseen vaikuttaa muun muassa yksilön asema yhteisössä, tilan tuttuus ja yksilön aiemmat kokemukset tilassa. (Enges ym. 2015, 137; Kilpeläinen 2024, 104.)

Haastattelemani asiantuntijat tunnistivat kokemuksellisuuden subjektiivisuuden. He painottivat subjektiivisuuden tunnistamisen tärkeyttä osallistamisen kontekstissa ja nostivat esiin siihen liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita. (H1, H3.) Haastateltava 1 pohti haastattelussaan henkisten tekijöiden ja jännitteiden vaikutusta kokemuksellisuuteen. Hän totesi, että tilan käyttörajoitusten lisäksi tilankäyttöä ohjaavat yksilön henkilökohtaiset henkiset tekijät ja rajoitteet.

Tunnelmallisuus rakentuu totta kai niistä hyvistä suunnitteluratkaisuista [...] mutta sitten myös tosi paljon käytännön asioista, että miten sä orientoidut liikkuessas alueella, koettu turvallisuus, siisteys [...] Mä koen, että sitä voi ohjata loputtomiin kaupungin tasolta, että suunnitellaan inklusiiviseksi, ja sitten tavalla tai toisella sen käyttö rajoittuukin, että se on niinku koettu tällaiseksi. [...] Kuinka paljon pystyy ihmisten käyttäytymistä ja ihmisten tunnetiloja siellä tilassa ohjeistaa sillä kaupunkisuunnittelulla? (H1)

Kokemuksellisuuden subjektiivisuuden tunnistaminen selkeyttää, miksi osallistaminen on kaupunkisuunnittelun kannalta tärkeää. Asiantuntijat paljastavat, että joissain tapauksissa kaupunkilaisten näkemykset ovat olleet yllättäviä eivätkä suunnittelijoiden alkuperäiset hypoteesit ole vastanneet kaupunkilaisten todellisia toiveita (H1, H3). Tämän voidaan tulkita painottavan osallistamisen merkitystä. Kokemusten subjektiivisuuden ymmärtäminen selkeyttää, miksi kaupunkilaisten kuuleminen on ensisijaisen tärkeää käyttäjälähtöistä, käytännöllistä ja tehokasta kaupunkia suunnitellessa.

Se, mitä oltiin ajateltu tosi negatiivisena siinä kaupunginosassa, olikin sellainen asia, mitä kaupunkilaiset ehdottomasti halusivat säilyttää. Että kyllä voi sitten tulla niitä yllätyksiäkin. (H1)

Saavutetaanko niitä toiveita, mitä sillä alueella tai ne ihmiset kaipaisi? [...] Voidaan suunnitella tosi hieno joku kohde vaikka puisto, mutta sitten jos se ei palvelekaan just sitä kohderyhmää niin se ei ole niinku onnistunut. (H2)

Kokemuksellisuuden subjektiivisuuteen liittyen Haastateltava 2 nostaa esiin keskeisen haasteen suunnittelussa.

Sehän on tossa kokemustiedossa myös toinen haaste, että se tieto mitä saadaan on niiltä nykyisiltä asukkailta, jotka toki on sen alueen asiantuntijoita, mutta jos mietitään jotain uutta ja todennäköisesti uusia asukkaita, niin mehän ei vielä tiedetä, mitä mieltä ne uudet on ja mitä ne ehkä toivoisi. Siinä on ehkä sitten se suunnittelijan asiantuntijuus, joka sitten [...] yrittäisi miettiä, miten täst saisi mahdollisimman hyvän ja houkuttelevan, ja että se palvelisi myös niinku tulijoita. (H2)

Haastateltava 2 ajatus korostaa kaupunkisuunnittelijan asiantuntijuuden merkitystä. Lisäksi se esittää, ettei alueen tämänhetkisinillä asukkailla ole kompetenssia suunnitella tulevien asukkaiden toiveiden mukaista muutosta. Tämä voidaan tulkita kaupunkisuunnittelun keskeiseksi haasteeksi ja ongelmakohdaksi.

3.1.3 Resurssien puute osallistamisen esteenä

”Jos ois enemmän resursseja, niin (osallistamista) pystyttäis tehdä kyllä paljon paremmin”, toteaa Haastateltava 2. Vaikka kaupungistumisen edetessä kaupunkisuunnitteluun ja kaupunkien välisiin verkostoihin panostaminen korostuu niin kotimaisella kuin kansainvälisellä tasolla, resurssien kohdistaminen kaupunkisuunnitteluun ei tunnu näkyvän käytännön tasolla (ks. esim. Valtiovarainministeriö 2020; Suomen YK-liitto n.d.). Resurssien kohdistaminen kaupunkisuunnitteluun on tarpeellista. Infrastruktuurin, palveluiden ja verkostojen säätäminen käyttäjälähtöisiksi parantaisi tehokkuutta ja mahdollistaisi resurssien kohdistamisen niitä tarvitseviin ja hyödyllisiin tahoihin ja toimiin. (ks. Niitamo 2015, 19.) Resurssien kohdistamisesta kertoessaan Haastateltava 2 nostaa esimerkiksi parkkipaikat, joita rakennetaan asuntojen yhteyteen kysyntää huomioimatta: ”Ne parkkipaikat on todella kalliit ja niitä ei jyvitetä sen mukaan, kuka niitä haluaa vaan ne on niinku tavallaan automaattisesti vähän niinku kaikille.”

Tutkimuskirjallisuudessa ollaan Haastateltava 2 tapaan tunnistettu julkisen sektorin resurssien niukkeneminen ja jatkuvat säästöpainet (ks. Hyödynmaa 2016, 19; Niitamo 2015, 15, 79). Niitamon tutkimuksessa haastateltavat nostivat esiin resurssien niukkenemisen vaikutukset ja Niitamo kirjoittaa myös säästöpainneiden vaikutuksista asiantuntijoiden työnkuvaan (Niitamo 2015, 15, 79). ”Ehkä just iso haaste on se raha, ja että miten toteutaan erityisesti nyt, kun tuntuu, että [...] säästöpainet koko ajan niinku kasvaa ja kasvaa”, pohtii Haastateltava 2. Lisäksi Haastateltava 2 kuvailee monen projektin olevan tällä hetkellä ”jäissä” säästötavoitteiden vuoksi, ja pohtii taloudellisten resurssien riittämättömyyttä suhteessa osallistamiseen.

Sehän tässä on myös yks haaste, että resurssit on aina vähän kortilla ja tuntuu, että siihen osallisuustyöhön ja sellaiseen niin ei siihen koskaan ole riittävästi aikaa [...] toi perustyökin on niin... siinä on niin paljon asioita, mitä pitää ottaa huomioon. Se on semmosta tempoilevaa kuin mitä ehkä aikaisemmin. (H2)

Taloudellisten resurssien lisäksi myös hankkeiden ja suunnitteluprosessien aikataulujen aiheuttamat paineet nostettiin esiin. Osallistavaa suunnittelua ja erityisesti lakisääteisten prosessien ulkopuolella tehtyä osallistamista kuvaillaan aikaa vieväksi.

Pitää muistaa, että osallistaminen on aika aikaa vievää – sen suunnittelu ja toteutus, kun se tehdään hyvin. On muutamia projekteja, joissa on todettu, että itse

asiassa tässä kohtaa olisi vielä hyvä osallistaa kaupunkilaisia, ja sitten on jouduttu pidentämään sitä projektin kesto. (H1)

Se aika on aika rajallinen. Me tehdään lain vaatima pakollinen osa niitä asukastilaisuuksia. [...] On monia eri asioita, mitä pitää ottaa huomioon [...] ei sitten vaan meinaa olla niinku resursseja kerätä vielä enemmän hyvää kokemustietoa ja osallisuustietoa. (H2)

Projektien ja suunnitteluprosessien pitkäjänteisyys tunnustetaan (H1, H2, H3). Se, että oman työn jäljen näkee vasta monen vuoden päästä, voi kuitenkin vaikuttaa työmotivaatioon (H2).

Ne on tosi pitkälle tähtäviä, että suunnitellaan jotain niin saattaa olla, että toteutuu vaikka 10 vuoden päästä. (H2)

Nää prosessit on sen verran hitaita. Nää kaikki kaavoitusprosessit ja muut suunnittelut. Niin tavallaan sitä (osallisuuden vaikutuksia suunnitteluun) ei välttämättä nää kovin nopeasti. (H3)

Myös pelko siitä, että tehty työ on turhaa lisää stressiä ja turhautumista erityisesti säästöpainneiden alla työskennellessä. ”(Julkisella sektorilla) on tosi kovat säästöpainheet taloudessa niin sit tietenkään ei haluttaisi hukata yhtään henkilöresursseja [...] tavallaan mihinkään turhaan työhön. Se on asiantuntijapuolella turhauttavaa”, pohtii Haastateltava 2.

3.1.4 Kaupunkitilan toiminnallisuus ja kokemuksellisuus

Yksi haastattelukysymyksistäni koski tilan toiminnallisuuden ja kokemuksellisuuden ristiriitaa.² Haastateltava 1 nostaa esiin kaupunkisuunnitteluun liittyvän tasapainottelun tilojen viihtyisyyden ja käytännöllisyyden välillä. Samalla huomioon tulee ottaa muun muassa tilan alkuperäisen käyttötarkoituksen sovittaminen osaksi ympäristöä ja turvallisuuden edistäminen (H1). Näiden teemojen limittymisen lisäksi Haastateltava 1 kuitenkin painottaa kokemuksellisuuden subjektiivisuutta (ks. Luku 3.1.2) ja toteaa: ”Ei me voida loputtomiin ohjata ihmisten käyttäytymistä. Ihmiset käyttää sitä kaupunkitilaa niinku he käyttää.”

Peilattessani tutkimuskirjallisuutta Haastateltava 1 ajatuksiin tein tulkinnan, että toiminnallisuus ja kokemuksellisuus ovat joissain tapauksissa ristiriidassa. Esimerkiksi alikäytetty tila, jossa rauhallisuus nähdään kokemuksellisuutta vahvistavana tekijänä, saattaa

---

² Viitataan tilan toiminnallisuudella tässä tapauksessa siihen, kuinka tehokkaasti se palvelee käytännön tarpeita, kuten esimerkiksi liikkumista, saavutettavuutta ja turvallisuutta. Tilan kokemuksellisuus taas rakentuu esimerkiksi sen viihtyisyyden, tunnelmallisuuden ja esteettisyyden varaan.

kutsua ja mahdollistaa häiriökäyttäytymistä (Ympäristöministeriö 2016; H1). Taideteokset voidaan kokea kaupunkitilassa esteettisinä elementteinä, jotka lisäävät viihtyvyyttä, mutta toisaalta houkuttelevat ilkivaltaan (H1). Toisaalta toiminnallisuutta priorisoiva suunnittelu voi tulkintani mukaan johtaa tehokkaisiin mutta luotaantyöntäviin ympäristöihin.

Haastateltava 1 vertaa kaupunkia museoon. Suunnitellessa kaupunkitilaa voidaan kuvitella ihanteellinen kaupunkilainen, joka liikkuu tilassa juuri suunnitellusti, samoin kuin uutta näyttelyä kuratoidessa voidaan kuvitella museokävijä, joka kulkee suunniteltuja reittejä pitkin ja viettää jokaisen teoksen kohdalla suunnitellun määrän aikaa. Asia ei kuitenkaan ole näin, ja kaupunkilaisten – samoin kuin museokävijöiden – voidaan tulkita käyttävän tilaa omanlaisesti. Joskus lakeja, sääntöjä ja normeja noudatetaan ja joskus ei. ”Samalla tilalla on siis monia erilaisia tarkoituksia, merkityksiä ja käyttäjiä”, kirjoittaa Kilpeläinen. (Kilpeläinen 2024, 101, 104).

3.1.5 Asiantuntija ja kaupunkilainen

Bäcklund nostaa artikkelissaan Markku Norvasuon (1992) ajatuksen siitä, että suunnitteluun osallistuva kaupunkilainen tulisi nähdä suunnitteluprosessissa eräänlaisena auktoriteettina hänen omatessaan oikeus vaikuttaa oman elämänsä laatuun (Bäcklund 2009, 48).³ Tästä huolimatta voidaan tulkita, että kaupunkisuunnittelun asiantuntija toimii osallistamistilanteessa auktoriteettina asiantuntijuutensa ja koulutuksensa valossa. Tutkimuskirjallisuudessa on kritisoitu kaupunkisuunnittelijoiden pyrkimystä ohjata osallistamistilanteita. Kaupunkilaiset tulisi nähdä tilanteissa vuorovaikuttajina eikä informanteina. (ks. Arnstein 1969; Hanan ja Carhart 2025.)

Kaupunkisuunnittelun parissa työskentelevien asiantuntijoiden ja kaupunkilaisten välinen suhde voi Haastateltava 2 mukaan olla kireä. Haastateltava 2 kuvailee, että turhautuminen on ajoittain molemminpuolista, mikä johtaa konfliktitilanteisiin ja negatiivisiin kokemuksiin osallisuudesta.

Mä luulen, et se tulee siitä, et (kaupunkilaisilla) tulee semmonen olo, et ei tuu niinku kuulluksi. Et niissä suunnitelmissa, ja mitä rakennetaan ja toteutetaan, niin ei niinku kuulla niitä asukkaita ainakaan asukkaiden mielestä riittävästi. Vaikka todennäköisesti

---

³ Alkuperäinen ajatus on esitetty seuraavassa julkaisussa: Norvasuo, Markku. 1992. Rakentamisen ja arkkitehtuurin laatu. Laadun käsitteen käyttö rakennusalan laatujärjestelmässä. Valtion teknillinen tutkimuskeskus. Yhdyskunta- ja rakennussuunnittelun laboratorio. YRT julkaisu 8.

niitä kommentteja kyllä otetaan huomioon, mutta sit se ei aina niinku välity, että miten ne suunnitelmat vaikka on muuttunut. (H2)

Tunne siitä, että on jäänyt kuulemattomaksi, kumpuaa tulkintani mukaan avoimuuden ja prosessien läpinäkyvyyden puutteesta. Niitamon haastatteluissa viranomaiset tunnistavat suunnittelu- ja rakennusprosessien avoimuuden tärkeyden ja pohtivat Niitamon mukaan rooliansa tiedon jakajina (Niitamo 2015, 47, 56). Joissain tapauksissa osallistaminen kuitenkin rajoittuu lähinnä kaupunkilaisten tiedottamiseen ja konsultointiin, jolloin lopulliset päätökset tehdään viranomaisten kesken (Arnstein 1969; Hanan ja Carhart 2025, 2). Tämä voidaan tulkita ongelmalliseksi muun muassa siksi, että asiantuntijoiden odotukset kaupunkilaisten tarpeista eivät aina vastaa todellisuutta (ks. Luku 3.1.2).

Haastateltava 3 kertoo haastattelussaan, että kaupunkilaisia ja asiantuntijoita on pyritty muutamana projektin puitteissa tuomaan yhteen. Osapuolten välisen vuorovaikutuksen mahdollistaminen ennen varsinaista osallistamista tai suunnitteluprojektin aloittamista voisi parantaa avoimuutta ja osapuolten välistä luottamusta. Myös varsinaisen hankkeen jälkeinen tiedottaminen on tunnistettu tutkimuskirjallisuudessa merkittäväksi. Hyödynmaa kirjoittaa ”osallistamisen jälkihoidosta”, joka tunnistetaan tärkeäksi Hyödynmaan haastatteleminen kaupunkilaisten toimesta (Hyödynmaa 2016, 77).

Haastateltava 2 mainitsee haastattelussaan, että kaupunkilaisen tunne kuulemattomaksi jäämisestä voi johtua suunnitteluprosessissa tapahtuneista muutoksista (H2). Voidaan tulkita, että osallistuneiden tiedottaminen olisi erityisen tärkeää juuri tällaisissa tilanteissa, kun alkuperäiset suunnitelman muuttuvat.

3.2 Tulevaisuuskuvat

Kiihtyvän kaupungistumisen myötä kaupunkikehittäminen nousee keskeiseksi keskustelun kohteeksi niin poliittisessa päätöksenteossa kuin tutkimuskentällä (ks. Luku 3.1.3).

Kaupunkeihin ja niiden välisiin verkostoihin halutaan ja tullaan panostamaan, mutta esiin nousee kysymys: Mitkä ovat ne ilmiöt, jotka otetaan tulevaisuuden kaupunkisuunnittelussa huomioon, ja mitkä ovat ne suunnat, joihin keskitytään?

3.2.1 Kaupunkisuunnittelun tulevaisuus

Haastateltavat nostivat esiin kaupunkisuunnittelun tulevaisuuskuvia. H1 ja H3 pohtivat erityisesti kaupunkisuunnittelun tulevaisuutta koskevia teemoja ja lähestyivät näitä teemoja

omista lähtökohdistaan käsin. H2 taas pohti nimenomaan osallistamisen tulevaisuutta ja esitti mahdollisia ratkaisuja nykyajan ongelmakohtiin.

Haastateltava 1 esitti pohdinnan, joka kyseenalaistaa rakentamista kokonaisuudessaan: ”Mun mielestä mahdollisuutena ja haasteena voi nähdä myöskin sen, että me joudutaan pohtimaan sitä, onko ylipäättänsä kestäväää rakentaa yhtään mitään. Pitäiskö meidän olla aina niinku korjaamassa?” Kriittisyys liittyen rakentamiseen korjaamisen sijaan kumpuaa ilmastoon liittyvistä huolista ja tarpeesta siirtyä kohti kestäväää kehitystä tukevia, vähähiilisiä valintoja.

Ympäristöministeriön laatimassa aihetta käsittelevässä raportissa esitetään, että ”peruskorjaaminen on purkavaa uudisrakentamista tehokkaampi keino välttää päästöjen syntymistä lähivuosikymmeninä”. Tämä taas olisi ratkaisevaa ilmastonmuutoksen torjumisen kannalta. Raportissa esitetään, että rakennusten korjaamista tulisi niiden purkamisen sijaan kannustaa. (Ympäristöministeriö 2021, 3.) Haastattelemani asiantuntijat ottivat ilmastokysymykset huomioon tulevaisuutta pohtiessaan (H1, H2, H3). Haastateltava 1 pohtii: ”Kyllä varmaan kaikessa niin kuin meillä kaupunkisuunnittelussakin joudutaan pohtimaan sitä ilmastonmuutosta tosi tarkasti ja sitä miten siihen varaudutaan. [...] En mä sanoisi, että se on yksinomaan haaste – paljonhan siinä on mahdollisuuksiakin. Vaikka joku viheralueiden lisääminen niinku hulevesien suunnittelun näkökulmasta.”

Haastateltava 3 tunnisti ilmaston vaikutukset mutta painotti digitaalisuuden merkityksiä tulevaisuuskuvia pohtiessaan: ”Mun mielestä tää digitaalisuus. Ihmiset ei enää käytä välttämättä kaupunkitilaa niin paljon. Toimitaan siellä verkossa ja tilataan kotiin asioita. Sitten kuitenkin pitäisi saada semmoista elävää kaupunkitilaa aikaan niin musta se voi olla semmonen yks haaste”. Digitaalisuus vaikuttaa tulevaisuuteen moniulotteisesti samalla koskettaen myös kaupunkisuunnittelua. Haastateltava 3 pohtii, että digitaalisuus tulee vaikuttamaan kaupunkitilaa käyttäviin ihmisiin ja siten kaupunkitilan luonteeseen. Toisaalta on kuitenkin selvää, että digitaalisuus tulee lisääntymään myös itse kaupunkitiloissa esimerkiksi palveluiden digitalisoitumisen myötä (ks. Suuronen 2017).

3.2.2 Osallistamisen tulevaisuus

Haastateltava 2 painottaa, että mikäli taloudelliset resurssit sallisivat, olisi osallistamismenetelmien suunnittelussa ja toteutuksessa tilaa monitieteellisemmälle asiantuntijakirjolle.

Mun mielestä se olisi kyllä tosi hienoa tulevaisuudessa, että jos kaupungilla olisi (mahdollisuus) tavallaan ton tyyppiseen tiedonkeruuseen asiantuntijuuteen. Vähän niinku tutkimustyypiseen niin siihen musta olisi kyllä tosi paljon tarvetta. (H2)

Esimerkiksi etnografisten menetelmien käyttöönotto osallistamisen yhteydessä vaatisi asiantuntijoilta tietynlaista koulutusta sekä kokemusta tutkimuksen tekemisestä ja kerätyn aineiston käsittelystä. Haastateltava 2 mukaan kaupunkisuunnitteluun kaivataan eri koulutustaustoista tulevia asiantuntijoita ja esimerkiksi kulttuurien tutkimuksen opinnot tarjoavat oivalliset kyvyt osallistamisen parissa työskentelyyn. Toisaalta Mattila ym. nostavat artikkelissaan esiin, että myös kaupunkisuunnittelijoiden koulutuksen muokkaaminen ja etnografisten tutkimusmenetelmien käyttöönotto jo koulutusvaiheessa voisi tarjota tuleville kaupunkisuunnittelijoille kyvyn tuottaa ja käsitellä kokemustietoa sen eri muodoissaan (Mattila ym. 2022, 22). Tämä taas voisi standardisoida kokemustiedon keräämistä osana osallistamista. ”Kyllä mä ajattelen, että se parantaa sitä ymmärrystä, mitä enemmän se tulee semmoiseksi standardiprosessiksi (osallistaminen). Että me ymmärretään, että sillä on hyöty, että me saadaan niitä kaupunkilaisten kokemuksia”, pohtii Haastateltava 1.

Asukkaiden ja asiantuntijoiden välisiä konflikteja pohtiessaan Haastateltava 2 toteaa, että osallisuuteen tai tiedonkeruuseen erikoistunut asiantuntija voisi lievittää pahimpia konflikteja. Myös Niitamo kirjoittaa vuorovaikutusasiantuntijoista, joiden keskeisimpänä vastuuna on osapuolten välisen viestinnän mahdollistaminen ja tukeminen. Vuorovaikutusasiantuntijat muun muassa kuljettavat tietoa asukkailta asiantuntijoille, ja työskentelevät niin tiedonkeruun kuin vuorovaikutuksen asiantuntijoina. (Niitamo 2015, 20, 47) Resurssien puutteellisuus nostaa kuitenkin itse osallistamisen rinnalla ongelmaksi myös kerätyn tiedon käsittelyn.

Monesti se ongelma ei ehkä ees oo se tiedon saatavuus vaan se, että kellään ei oo aikaa koostaa sitä sellaseen muotoon, josta ois niinku hyötyä siinä seuraavassa vaiheessa. (H2)

Voidaan siis tulkita, että yksi osallistamisen haasteista on kerätyn aineiston käyttöönotto. Haastateltava 2 kertoo haastattelussaan kerätyn aineiston käyttöönottoon liittyen, että muutamalla kaupungilla on jo käytössä oma paikkatietojärjestelmä, jonka kautta

kaupunkilaiset pystyvät jakamaan konkreettisia parannusehdotuksia ja muita kommentteja. Tämänkaltainen järjestelmä jakaa kaupunkilaisilta saadut kommentit helposti saavutettavassa muodossa asiantuntijoille (H2), jonka seurauksena sen voidaan tulkita säästävän resursseja. Paikkatietojärjestelmän tavoitteena ei kuitenkaan ole korvata osallistamista vaan toimia työkaluna, joka helpottaa tiettyyn paikkaan sidonnaisen tiedon jakamista ja vastaanottamista (H2).

Toinen esille noussut teema on kaupunkien sisäisten verkostojen vahvistaminen. Haastateltava 2 painottaa, että kaupungin sisäisellä tiedonvaihdolla olisi merkitystä myös kaupunkisuunnittelun kannalta: ”Kaupunkien sisällä pystyis niinku jollain sellasella tiedonvaihdol saamaan lisättyy tota tosi paljon, että saisi sitä niinku niitä erilaisia kokemuksia sieltä nostettua että sitten ei olisi pelkästään en niinku asukasiltojen aktiivit.”

4 Johtopäätökset

Kolmen asiantuntijan haastattelut avasivat tutkimusaiheeni kolmesta eri näkökulmasta. Haastattelujen avulla pääsin tutustumaan asiantuntijoiden käsityksiin osallistamisesta ja kokemuksellisuudesta kaupunkisuunnittelun kontekstissa. Tutkimuksen tavoitteena oli määrittellä asiantuntijoiden esille nostamat teemat ja jäsenellä niitä tutkimuskirjallisuuden avulla.

Haastateltavien käsitykset osallistavasta kaupunkisuunnittelusta olivat yksilöllisiä ja pohjautuivat asiantuntijoiden koulutus- ja työtaustaan. Haastateltava 1 tunnisti osallistamisen tärkeyden ja korosti osallistamisen mahdollisuuksia kaupunkisuunnittelun prosesseissa: ”Mä fanitan osallistamista kovasti [...] mutta sitten myöskin peräänkuulutan sellasta, että ei tehdä sitä osallistamista vaan sen osallistamisen vuoksi vaan oikeesti mietitään tavoitteet ja sit sitä vastaavat keinot.”

Haastateltava 2 taas pohti omaa suhdettaan niin osallistamiseen kuin kaupunkisuunnitteluun ja nosti keskiöön resurssien puutteen aiheuttamat haasteet. Asiantuntija lähestyi haastattelukysymyksiä usein esimerkkien kautta, mikä havainnollisti kerrottua. Haastateltava 3 korosti etnografisten menetelmien mahdollisuuksia suhteessa osallistamiseen ja pohti Haastateltava 1 tapaan kokemuksellisuuden subjektiivisuutta. Viimeisessä haastattelussa keskustelun keskiössä oli kaupunkilaisten kokemuksellisuuden tavoittaminen, ja haastateltava kertoikin omasta toiminnastaan kaupunkilaisten osallistamisen parissa.

Tutkimusprosessin aikana törmäsin tilanteisiin, joissa huomasin käsittelemäni näkökulman sitoutuvan laajaan, moniulotteiseen keskusteluun. Kokemuksellisuuden subjektiivisuutta käsitellessäni keskityin perustelemaan kokemustiedon tärkeyttä osallistamisen kontekstissa. Olen tutkimuksessani osoittanut, että asiantuntijoiden käsitys kokemuksellisuuden subjektiivisuudesta on olennaista, mutta en syventynyt haasteisiin, joita asiantuntijat kohtaavat yrittäessään kerätä tarpeeksi monipuolista kokemustietoa (ks. esim. Bäcklund 2009, 43–44). Pohtiessani etnografisten menetelmien hyödyntämistä osana osallistamisprosesseja en tuonut esiin taloudellisten resurssien riittämättömyyttä (ks. esim. Mattila ym. 2022, 16, 20–22). Myös osallistamisen taustalla vallitsevat motiivit, jotka eroavat riippuen osallistamista toteuttavasta tahosta, olisivat kiinnostava jatkotutkimuskohde.

Osallistavaa kaupunkisuunnittelua käsittelevää tutkimuskirjallisuutta lukiessani kohtasin jokaisen lukuhetken myötä uusia näkökulmia, joiden tunnistin olevan tärkeässä osassa myös oman tutkimusaiheeni kontekstissa. Jouduin tässä tapauksessa kuitenkin rajaamaan tutkimukseni vain muutamaa näkökulmaan. Osallistavan kaupunkisuunnittelun sidokset esimerkiksi kokemuksellisuuteen, esteettömyyteen, demokratiaan ja arkkitehtuuriin kuitenkin korostivat jatkotutkimusmahdollisuuksien laajuutta.

Kaupunkilaisten äänen esiin tuominen empiirisen tutkimuksen avulla on kaupunkisuunnittelun ja -kehittämisen kannalta hyödyllistä (Vahtikari ym. 2021, 9). Esimerkiksi aistitutkimus avaa ovia uusille näkökulmille, jotka olisi syytä ottaa huomioon suunnitteluprosesseissa. Kaupunkilainen on kaupunkitilan aistija, kokija sekä käyttäjä – ja siksi myös tilan asiantuntija.

Lähteet

Primääriaineisto

Haastattelu 1: Haastateltava 1/H1. 2.3.2026. Haastattelijana Anna Chukhina

Haastattelu 2: Haastateltava 2/H2. 10.3.2026. Haastattelijana Anna Chukhina

Haastattelu 3: Haastateltava 3/H3. 16.3.2026. Haastattelijana Anna Chukhina

Lähdekirjallisuus

Arnstein, Sherry R. 1969. A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners* 35(4): 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>.

Bäcklund, Pia. 2009. Kokemuksellisen tiedon hyödyntämisen haasteet. Teoksessa *Kaupunkiluontoa kaikille - Ekologinen ja kokemuksellinen tieto kaupungin suunnittelussa*, toimittaneet Maija Faehnle, Pia Bäcklund ja Markus Laine. 41–56. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Enges, Pasi, Anne Heimo, Tiina Mahlamäki ja Timo J. Virtanen. 2015. Tila, paikka ja ympäristö. Teoksessa *Askel kulttuurien tutkimukseen*, toimittanut Jaana Kouri. 133–172. Turku: Turun yliopisto.

Hanan, Samuel ja Neil Carhart. 2025. A review of urban planning tools for empowering public participation. *Frontiers of Urban and Rural Planning* 16(3): 1–29. <https://doi.org/10.1007/s44243-025-00067-0>.

Hyvärinen, Matti, Eero Suoninen ja Jaana Vuori. 2021. Haastattelut. Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*, toimittanut Jaana Vuori. Tampere: Yhteiskunnallinen tietoarkisto. Viitattu 22.5.2026. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>.

Hyödynmaa, Anna. 2016. *Demokratian leikkikentällä : osallistava suunnittelu hallinnon ja demokratian murroksessa*. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Isola, Anna-Maria, Heidi Kaartinen, Lars Leeman, Raija Lääperi, Taina Schneider, Salla Valtari ja Anna Keto-Tokoi. 2017. *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017.

Juhila, Kirsi. 2021. Laadullinen tutkimus ja teoria. Teoksessa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*, toimittanut Jaana Vuori. Tampere: Yhteiskunnallinen tietoarkisto. Viitattu 22.5.2026. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/>.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. Finlex. Viitattu 24.5.2026. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/1999/132>.

Markkula, Inkeri, Minna Tuulikki Turunen, Seija Tuulentie ja Ari Nikula. 2020. Perinteinen ja paikallinen tieto maankäytön suunnittelussa – esimerkkinä Enontekiö. *Alue Ja Ympäristö* 49(2): 145–161. <https://doi.org/10.30663/ay.82535>.

- Mattila, Hanna, Pia Olsson, Tiina-Riitta Lappi ja Karoliina Ojanen. 2022. Ethnographic Knowledge in Urban Planning – Bridging the Gap between the Theories of Knowledge-Based and Communicative Planning. *Planning Theory & Practice* 23(1): 11–25. <https://doi.org/10.1080/14649357.2021.1993316>.
- Neuvonen, Riku. 2017. Kenelle kaupunkitila kuuluu? Kaupunkien julkiset tilat oikeuksien verkostona. Teoksessa *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*, toimittaneet Pia Bäcklund, Jouni Häkli ja Harry Schulman. 200–217. Tampere: Tampere University Press.
- Niitamo, Annaliina. 2015. *Osallistaminen kaupunkisuunnittelussa : Diskurssianalyysi virkamiesten osallistamispuheesta Jätkäsaaren rakennusprojektissa*. Viestinnän pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kilpeläinen, Veikka. 2024. Kaupunki yhteisenä tilana: Kaupunkitilan käyttö kustavilaisen ajan ja autonomian ajan alun Helsingissä (1770–1820). *Ennen ja nyt: Historian tietosanomat* 4/2024: 101–104.
- Koskinen-Koivisto, Eerika ja Tytti Lehtovaara. 2022. Aistietnografia. Teoksessa *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*, toimittaneet Outi Fingerroos, Konsta Kajander ja Tiina-Riitta Lappi. 236–258. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kuula, Aura. 2006. Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. *Etiikkaa ihmistieteille*, toimittaneet Jaana Hallamaa, Veikko Launis, Salla Lötjönen ja Irma Sorvali. 124–141. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Olsson, Pia, Jenni Rinne ja Tiina Suopajarvi. 2021. Kaupungin tuntu - Paikka moniaistisena kokemuksena. Teoksessa *Humanistinen kaupunkitutkimus*, toimittaneet Tanja Vahtikari, Terhi Ainiala, Aura Kivilaakso, Pia Olsson ja Panu Savolainen. 31–59. Tampere: Vastapaino.
- Suomen YK-liitto. (n.d.). *Kestävät kaupungit ja yhteisöt*. Viitattu 22.5.2026. <https://www.ykliitto.fi/kestavat-kaupungit-ja-yhteisot>.
- Suuronen, Heli. 2017. *Palvelujen digitalisoimisen jännitteet maankäytön suunnittelussa*. Ympäristöpolitiikan ja aluetieteen pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.
- TEPA-termipankki. (n.d.). *Kaupunkisuunnittelu*. Viitattu 24.5.2026. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/kaupunkisuunnittelu>.
- TEPA-termipankki. (n.d.). *Kokemustieto*. Viitattu 24.5.2026. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/kokemustieto>
- TEPA-termipankki. (n.d.). *Osallisuus*. Viitattu 24.5.2026. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/osallisuus>.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. Viitattu 21.5.2026. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf.
- Vahtikari, Tanja, Terhi Ainiala, Aura Kivilaakso, Pia Olsson ja Panu Savolainen. 2021. *Humanistinen kaupunkitutkimus*. Tampere: Vastapaino.

- Valtiovarainministeriö. 2020. Kansallinen kaupunkistrategia 2020–2030: Yhdessä vahvemmat kaupungit ja valtio kestävästä tulevaisuudesta luomassa. Valtioneuvosto. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/339f31d0-3161-492e-b912-980fd95efde1>
- Virtanen, Timo J. 2012. Etnologi(n)en kaupunki: urbaani arkielämä tutkimuskohteena. *Tutkimuskatsauksia* 3/2012: 1–7. Turku: Kaupunkitutkimus- ja tietoyksikkö.
- Ympäristöministeriö. 2016. Turvallinen kaupunki – Näkökohtia rakennetun ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen. *Suomen ympäristö* 2016:4. Helsinki: Valtioneuvosto. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/8a4cd8dc-3831-49d6-bd1c-9cac2f90df10>.
- Ympäristöministeriö. 2021. Purkaa vai korjata? - Hiilijalanjäkivaikutukset, elinkaarivaikutukset ja ohjauskeinot. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:9. Helsinki: Valtioneuvosto. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/85b462f6-51d1-400a-93cb-8e3803560db9>.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

Tausta ja asiantuntijuus

- Voisitko kertoa taustatasi ja roolistasi kaupunkisuunnittelun parissa?
- Miten käsittelet työssäsi kaupunkilaisten kokemuksia?

Kokemuksellisen tiedon merkitys

- Miten kaupunkilaisten kokemustietoa kerätään?
  - Keiden kokemukset tulevat parhaiten esiin?
  - Entä minkälaisen tiedon koet puuttuvan?
- Tulevatko kaupunkisuunnittelun herättämät tunteet esiin kaupunkilaisten palautteissa?
- Onko esimerkkejä, joissa kokemustieto vaikutti konkreettisesti suunnitteluun?
- Miten käytännössä huomioidaan eri ryhmien kokemuksia ja aistihavaintoja?

Arkkitehtuuristen ratkaisujen vaikutukset kokemuksellisuuteen/saavutettavuuteen

- Voiko tila olla “vastaanottava” tai “torjuva”? Tai minkälaisia vaihtoehtoisia termejä käyttäisit?
  - Miten ilmapiirit syntyvät?
- Mitkä ovat suurimmat haasteet, kun halutaan suunnitella tiloja, jotka ovat sekä toiminnallisia että kokemuksellisesti vastaanottavia?

Kaupunkitilan tulevaisuus

- Mitkä asiat vaikuttavat kaupunkisuunnittelun tulevaisuuteen?
  - Minkälaisia uhkia/mahdollisuuksia?
- Entä kokemuksellisuuden näkökulma? Miten kaupunkitiloista tulisi entistä saavutettavempia?